

Η αφήγηση του Σίκιννου

Αναμνήσεις ενός γέροντα

Καθώς η ζωή μου πλησιάζει στο τέλος της ο νους μου γυρίζει συνεχώς πίσω, στην πατρίδα και στο σπίτι μου. Θυμάμαι τους γονείς μου, έτσι όπως τους άφησα για να αναζητήσω την τύχη μου. Συχνά τους μιλάω... Μου αρέσει να μιλάω ξανά τη γλώσσα μου. Πάνε πολλά χρόνια από τότε που τη μίλησα για τελευταία φορά. Από τότε στη Σαλαμίνα. Εκείνοι που με άκουσαν με νόμισαν δικό τους, με πίστεψαν. Δικός τους, ναι. Αλλά δεν έλεγα την αλήθεια.

Όταν μου το ζήτησε ο αφέντης μου, δέχτηκα αμέσως να αναλάβω την αποστολή. Σα βρέθηκα όμως στο στρατόπεδο του **μεγάλου βασιλέα**,* όταν άρχισα να μιλάω τη γλώσσα μου, τη γλώσσα που μιλούσα πια μόνο στα όνειρά μου, λύγισα. Για μια στιγμή σκέφτηκα να τα πω όλα, να φανερώσω την αποστολή μου και τα μυστικά σχέδια του κυρίου μου. Δεν το έκανα. Πολλοί θα πουν ίσως πως ήμουν προδότης, πως πρόδωσα την πατρίδα μου. Μα και αν μιλούσα, πάλι προδότης δεν θα ήμουν; Εσείς θα κρίνετε, αφού ακούσετε την ιστορία μου.

Ονομάζομαι Σίκιννος και ήμουν δούλος του Θεμιστοκλή.

* Μπορείς να διαβάσεις περισσότερα για τις λέξεις με **έντονα γράμματα** στην ενότητα «Πρόσωπα και πράγματα», σελ. 161.

Γεννήθηκα ελεύθερος

Δεν ήμουν πάντα δούλος. Γεννήθηκα ελεύθερος, στις Σάρδεις τής Περσίας, και ήμουν Λυδός στην καταγωγή. Ο πατέρας μου ήταν γραφέας στην υπηρεσία ενός άρχοντα. Έτσι κι εγώ μορφώθηκα, για να ακολουθήσω όταν θα μεγάλωνα το επάγγελμά του.

Όπως το σχεδίασε ο πατέρας μου έτσι έγινε και κατάφερα να μπω στην υπηρεσία του Μεγάβαζου, ενός πλούσιου εμπόρου. Ο Μεγάβαζος ταξίδευε συχνά για τις δουλειές του και με έπαιρνε μαζί του, κυρίως όταν επισκεπτόταν τις πόλεις στα παράλια. Επειδή μιλούσα πολύ καλά τη γλώσσα των Ιώνων – την είχα μάθει από μια Ελληνίδα δούλη των γονιών μου –, είχα γίνει το δεξί του χέρι, γιατί εκτός από λογιστής, του χρησίμευα και για διερμηνέας.

Κάποια στιγμή ο Μεγάβαζος αποφάσισε να μετακομίσει στην Ταρσό της Κιλικίας. Εγώ τον ακολούθησα, αφήνοντας πίσω τους γέροντες γονείς μου με την υπόσχεση να τους καλέσω σύντομα κοντά μου.

Ύστερα από λίγο καιρό ήμουν έτοιμος να στείλω στις Σάρδεις έναν δικό μου άνθρωπο να συνοδεύσει τους γονείς μου στην Ταρσό. Ο Μεγάβαζος όμως είχε προγραμματίσει, χωρίς να το ξέρω, ένα ταξίδι στην Αίγυπτο και έπρεπε να πάω μαζί του.

Δεν πειράζει, σκέφτηκα. Μόλις επιστρέψω, θα τους ειδοποιήσω να έρθουν.

Δεν επέστρεψα ποτέ.

Καθώς πλέαμε κοντά στις ακτές της Κύπρου πέσαμε πάνω σε πειρατές. Μας κυνήγησαν. Το πλοίο μας, βαρυφορτωμένο με εμπορεύματα, δεν μπορούσε να αναπτύξει ταχύτητα, αλλά ο Μεγάβαζος δεν άφηνε τον κυβερνήτη να πετάξει το εμπόρευμα στη θάλασσα για να ελαφρύνει το σκάφος. Ριχτήκαμε όλοι στα κουπιά.

Μάταιος κόπος, οι πειρατές μας πρόλαβαν. Έγινε μάχη πάνω στο κατάστρωμα. Ακόμη και ο Μεγάβαζος πολέμησε γενναία, αλλά στο τέλος οι πειρατές νίκησαν. Το πλοίο, τα εμπορεύματα και όλοι όσοι γλιτώσαμε από το μακελειό πέσαμε στα χέρια τους.

Ο Μεγάβαζος υποσχέθηκε μεγάλη αμοιβή στους πειρατές αν τον άφηναν ελεύθερο. Πλήρωσε και τον άφησαν. Εμείς οι υπόλοιποι δεν είχαμε κάτι να προσφέρουμε, και έτσι καταλήξαμε σε μια αγορά δούλων στις ακτές της Συρίας. Εμένα με αγόρασε ένας έμπορος από την Κρήτη και με μετέφερε μαζί με τα υπόλοιπα εμπορεύματά του στην Αττική.

Μέχρι τότε δεν ήξερα τι σήμαινε πραγματικά να είσαι δούλος. Οι γονείς μου είχαν δούλους στο σπίτι τους. Εμένα με είχε μεγαλώσει μια Ελληνίδα δούλη, αλλά ποτέ δεν μπορούσα να φανταστώ τον εαυτό μου σε αυτή τη θέση. Μα να που έγινε...

Ο Κρητικός με οδήγησε στο Σούνιο και με παρέδωσε στους δουλέμπορους να με πουλήσουν διαλαλώντας τα προσόντα μου. Αν και δεν ήμουν στην πρώτη νιότη, ήμουν υγιής και δυνατός, και έτσι περίμεναν να με καλοπουλήσουν. Πράγματι, ενδιαφέρθηκαν αρκετοί αγοραστές για μένα, αλλά αυτός που πρόσφερε τα περισσότε-

ρα ήταν ένας ηλικιωμένος άντρας, ο Νεοκλής από τον **δήμο των Φρεαρρίων**.

Ο κύριός μου, ο Θεμιστοκλής

Ο Νεοκλής, όπως κατάλαβα πολύ σύντομα, δεν με είχε αγοράσει για τον εαυτό του, αλλά για τον γιο του, που μόλις είχε παντρευτεί και κατοικούσε στο **άστυ**. Έτσι, βρέθηκα δούλος στο σπίτι τού Θεμιστοκλή.

Με υποδέχθηκε μια γριά οικονόμος και με οδήγησε μπροστά στην κυρία της, που ήταν πολύ νέα και όμορφη, όπως διαπίστωσα τις επόμενες μέρες, όταν τόλμησα να την κοιτάξω. Γιατί στην αρχή δεν σήκωνα τα μάτια μου από το χώμα και κρατούσα διαρκώς το κεφάλι μου σκυμμένο. Δεν ήθελα να δει κανείς τον φόβο και τα δάκρυα που κυλούσαν από τα μάτια μου.

Η οικονόμος με έβαλε να καθίσω δίπλα στην εστία και η Αρχίππη, η νέα μου κυρία, έριξε πάνω μου μια χούφτα ξηρούς καρπούς λέγοντας ότι στο εξής ήμουν μέλος του οίκου του Θεμιστοκλή και όφειλα να είμαι πιστός και υπάκουος στον κύριό μου. Μετά ευχήθηκε στους θεούς, έριξε λίγους καρπούς ακόμη πάνω μου και έφυγε.

Κοιτούσα έκπληκτος τα καρύδια, τα φουντούκια και τα αμύγδαλα που είχαν πέσει στα γόνατά μου και δεν ήξερα τι να κάνω. Από την αμηχανία μου με έβγαλε η γριά δούλη.

Στην αρχή προσπάθησε με νοήματα να μου εξηγήσει ότι αυτό

ήταν η τελετή καλωσορίσματος κάθε νέου δούλου στα σπίτια της Αθήνας. Εγώ τη διέκοψα:

«Κατάλαβα, μιλάω τη γλώσσα των Ιώνων».

«Ε τότε, μια και κατάλαβες, μάζεψε τα **καταχύσματα** και σήκω πάνω!» μου είπε και με οδήγησε στον κοιτώνα των δούλων.

Δούλος... Δεν μπορούσα να το πιστέψω.

Τα πρωινά, με τις δουλειές, ξεχνιόμουν κάπως, αλλά το βράδυ, όταν ξάπλωνα στο στρώμα, τρελές σκέψεις περνούσαν από το μυαλό μου. Να φύγω, να δραπετεύσω. Δυσκολευόμουν να κοιμηθώ και, όταν επιτέλους έκλειναν τα βλέφαρά μου, ονειρευόμουν το σπίτι μου, τους γονείς μου και μια κοπέλα που με περίμενε στην Ταρσό.

Τον Θεμιστοκλή δεν τον είδα παρά αφού είχαν περάσει δύο ολόκληρες βδομάδες, γιατί έλειπε σε ταξίδι. Έτυχε όμως την ώρα που έφτανε στο σπίτι να με φωνάξει ο θυρωρός να βοηθήσω να ξεφορτώσουμε την άμαξα. Ο Θεμιστοκλής με πρόσεξε και ρώτησε ποιος ήμουν.

«Καινούριος δούλος, κύριέ μου. Μας τον έστειλε ο πατέρας σου», βιάστηκε να απαντήσει ο θυρωρός.

«Α, ναι. Του είχα πει ότι χρειαζόμουν έναν δούλο να βοηθάει τον Φαίδρο στον στάβλο. Παραγέρασε ο καημένος. Έπρεπε όμως να διαλέξει κάποιον πιο νέο», συμπλήρωσε κοιτώντας με καλά καλά.

«Είναι Πέρσης», είπε ο θυρωρός, σαν να ήταν η καταγωγή μου ένα προσόν που αντιστάθμιζε το γεγονός ότι δεν ήμουν και τόσο νέος.

«Πέρσης, ε; Φροντίστε να μάθει σύντομα τη γλώσσα μας, να συνηνενοούμαστε», είπε ο Θεμιστοκλής στον θυρωρό, αλλά, πριν προ-

λάβει εκείνος να απαντήσει, τόλμησα, χωρίς να σηκώσω το κεφάλι, να πάρω τον λόγο:

«Γνωρίζω τη γλώσσα των Ιώνων, κύριε».

«Α! Αυτό είναι ευχάριστο. Από πού είσαι; Από τα παράλια;»

«Όχι, κύριε. Γεννήθηκα στις Σάρδεις».

«Α, είσαι Λυδός επομένως, όχι Πέρσης. Και πού έμαθες τα ελληνικά;»

«Στο σπίτι μου είχαμε μία... μία δούλη από την Ιωνία. Αυτή με μεγάλωσε και από αυτήν έμαθα τη γλώσσα».

«Ξέρεις γραφή και ανάγνωση;»

«Μάλιστα, κύριε. Και περσικά και ελληνικά».

«Αυτό είναι πολύ καλό», είπε ο Θεμιστοκλής στον θυρωρό, «αλλά δεν κάνει για τον στάβλο. Φώναξέ μου τον επιστάτη».

Την επόμενη μέρα με κάλεσαν να παρουσιαστώ μπροστά στον κύριό μου. Εκείνος μου έδειξε έναν πάπυρο που ήταν ανοιχτός πάνω στο γραφείο του.

«Διάβασε!»

Δεν δυσκολεύτηκα να διαβάσω και, όταν μου έδωσε μια **κηρωμένη πινακίδα**, έγραψα ό,τι μου υπαγόρευσε και έκανα τους λογαριασμούς που μου ζήτησε με μεγάλη ευκολία.

Ο Θεμιστοκλής, πολύ ευχαριστημένος από τις επιδόσεις μου, μου ανακοίνωσε ότι δεν είχα πια καμία δουλειά στον στάβλο, αλλά θα εργαζόμουν κοντά του ως γραφέας.

«Αν είσαι πιστός, εργατικός και έντιμος, θα τα πάμε πολύ καλά», μου είπε. «Διαφορετικά, θα επιστρέψεις στον στάβλο».

Δεν μπορούσα να πιστέψω στην καλή μου τύχη. Μέσα στην τόσο μεγάλη δυστυχία μου να που συνέβαινε και κάτι καλό.

Οι άλλοι δούλοι, ιδιαίτερα ο επιστάτης, με αντιμετώπισαν με μεγάλη δυσαρέσκεια που σε λίγες μόνο μέρες είχα καταφέρει να κερδίσω τέτοια ζηλευτή θέση. Εγώ όμως αισθανόμουν ανακουφισμένος και, αν δεν ήταν η θλίψη για τους γονείς μου και τη χαμένη

ελευθερία μου, αν δεν ήταν η νοσταλγία για την πατρίδα, θα έλεγα ότι η ζωή μου δεν είχε αλλάξει και πολύ. Πριν ήμουν λογιστής και γραφέας του Μεγάβαζου στην Ταρσό. Τώρα ήμουν λογιστής και γραφέας του Θεμιστοκλή στην Αθήνα.

Όντας από τη φύση μου υπάκουος και εργατικός δεν άργησα να κερδίσω την εκτίμηση του κυρίου μου, και κυρίως την εμπιστοσύνη του. Πάντοτε ζητούσε τη γνώμη μου για τις υποθέσεις του και με άκουγε προσεκτικά, ακόμη και αν είχε άλλη άποψη. Μου συμπεριφερόταν πολύ καλά και, παρότι ήμουν δούλος, μου έλεγε πολύ συχνά ότι με θεωρούσε φίλο του και δικό του άνθρωπο. Μα και η Αρχίππη, η γυναίκα του, με εκτιμούσε και ήταν ευγενική και καταδεκτική μαζί μου.

Δεν πέρασε πολύς καιρός από την άφιξή μου στο σπίτι, όταν η Αρχίππη έφερε στον κόσμο το πρώτο παιδί του Θεμιστοκλή, έναν γιο που τον ονόμασαν Νεοκλή, το όνομα του παππού. Έπειτα ήρθαν και άλλα παιδιά, γιοι και θυγατέρες, και μεγάλωσε η οικογένεια. Ο κύριός μου, που πια με εμπιστευόταν απόλυτα, διάλεξε εμένα να γίνω **παιδαγωγός** στα αγόρια του όταν έφτασαν στην ηλικία να πάνε στο σχολείο. Και εγώ αγάπησα τους μικρούς ταραξίες σαν να ήταν δικά μου παιδιά, και πάντοτε συγχωρούσα τις αταξίες τους.

Στο μεταξύ ο Θεμιστοκλής είχε γίνει μεγάλος και τρανός πολιτικός στην Αθήνα. Ήταν κάτι που το ήθελε και το προσπαθούσε από παιδί ακόμη, όταν, αντί να παίζει με τα άλλα παιδιά, καθόταν και έγραφε διάφορους λόγους, που τους διάβαζε δυνατά στον εαυτό του για εξάσκηση. Ο πατέρας του, ο Νεοκλής, προσπαθούσε να

τον πείσει να μην ασχοληθεί με την πολιτική, γιατί γνώριζε πόσο κινδύνευε να καταστραφεί κάποιος αν έμπλεκε στο παιχνίδι της. Ο Θεμιστοκλής μάλιστα θυμόταν ότι όταν ήταν μικρός ο πατέρας του τον είχε πάει μια μέρα περίπατο στη θάλασσα και εκεί του είχε δείξει τις παλιές βάρκες που σάπιζαν παρατημένες στην ακροθαλασσιά:

«Τα βλέπεις, παιδί μου, αυτά τα γέρικα σκαριά; Έτσι καταντούν και οι πολιτικοί όταν δεν τους χρειάζεται πια ο λαός».

Ένας φιλόδοξος άνθρωπος

Την εποχή* που έφτασα εγώ στην Αθήνα, η πόλη ζούσε σαν μέσα σε όνειρο. Λίγα χρόνια πριν ένας Αθηναίος πολίτης από μεγάλη και αριστοκρατική γενιά είχε προτείνει κάτι που οι παππούδες του θα το θεωρούσαν μεγάλη τρέλα, αλλά ο λαός το αγκάλιασε και το υποστήριξε. Ο πολίτης ονομαζόταν Κλεισθένης, καταγόταν από τη γενιά των Αλκμεωνιδών και είχε προτείνει στην **Εκκλησία του Δήμου** να αλλάξουν το πολίτευμα** της πόλης και να δώσουν την εξουσία στον λαό. Δημοκρατία! Πώς ένας αριστοκράτης το σκέφτηκε αυτό, πηγαίνοντας κόντρα στα συμφέροντα της δικής του τάξης, δεν μπορούσα να το καταλάβω.

* Το 501 π.Χ.

** Η αλλαγή του πολιτεύματος έγινε το 508-7 π.Χ.